

PATVIRTINTA
Klaipėdos „Versmės“ progimnazijos
direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 30 d.
įsakymu Nr. U1-28

KLASIKINIO UGDYMO SAMPTATOS ELEMENTŲ ĮGYVENDINIMOMOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Klasikinio ugdymo programos paskirtis – tikslingai, kryptingai, veiksmingai planuoti, organizuoti ir įgyvendinti Klasikinio ugdymo sampratos elementus Klasikinio ugdymo klasėse, vadovaujantis LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2015 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. V-638.

2. Ugdymo tikslas – išugdyti vakarietiško mentaliteto išsilavinusį, įgijusį platų kultūros akiratį, kūrybingą žmogų, gebantį kritiškai mąstyti, analizuoti, interpretuoti ir vertinti šiuolaikinio gyvenimo kontekste.

3. Programa parengta, remiantis Europos šalių klasikinių mokyklų ugdymo principais, turiniui praktinei patirtimi.

4. Ugdymo uždaviniai:

4.1. Klasikinio ugdymo elementus integruoti į Pradinio ir Pagrindinio ugdymo programų turinį;

4.2. organizuoti ugdymo procesą taip, kad kiekvienas mokinys pasiektų geriausių ugdymo(si) rezultatų pagal savo gebėjimus ir įgytų mokymuisi visą gyvenimą būtinų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų.

5. Klasikinio ugdymo principai:

5.1. savižinos-saviugdosa;

5.2. moksliskumo ir kritinio mąstymo – turinys susietas su objektyviais moksliniais faktais, teorijomis, dėsniais, perteikiamas, atsižvelgiant į mokinių amžiaus tarpsnių ypatumus;

5.3. nuoseklumo – mokymosi veikla planinga, logiškai organizuota, padedanti atskleisti tarpdalykinius ryšius;

5.4. tikslingumo – ugdomoji veikla siejama su siekiamais rezultatais;

5.5. kūrybiškumo – skatinama ugdytis kūrybinio mąstymo ir veikimo įgūdžius;

5.6. pažinimo universalumo – ugdomas pasaulio ir žmogaus visumos suvokimas;

5.7. aktualumo ir aktualizavimo – ugdymo procese atskleidžiamos civilizacijų idėjos, jų raida istorijos kontekste;

5.8. visumos – visi ugdymo elementai yra glaudžiai susiję.

II SKYRIUS KLASIKINIO UGDYMO PROCESO TRUKMĖ IR TURINYS

6. Klasikinio ugdymo elementai integruojami į Pradinio ir Pagrindinio ugdymo programos turinį visus metus, intensyvinant programą ir naudojant 4 metų modelį:

6.1. Klaipėda – mano namai (1 klasė);

6.2. Lietuviškos tradicijos ir papročiai (2 klasė);

6.3. Baltų kultūros pagrindai (3 klasė);

6.4. Senųjų kultūrų pradmenys (4 klasė);

6.5. Antika (5 klasė);

6.6. Viduramžiai (6 klasė);

6.7. Renesansas ir reformacija (7 klasė);

6.8. Modernieji laikai (8 klasė).

III SKYRIUS KLASIKINIO UGDYMO ORGANIZAVIMO YPATUMAI

7. Ugdymo proceso reikalavimai:

7.1. žinios – teikti, plėtoti, apibendrinti ir gilinti svarbiausias ir visokeriopas žinias. Todėl mokymo procese reikia plėtoti mokinių intelektą, visų pirma kūrybinį mąstymą (vaizduotę, atmintį, valią, emocijas, interesus ir pan.), skatinti mokinių aktyvumą, minties ir veiklos savarankiškumą, žadinti ir plėtoti kūrybines galias bei gebėjimus, visokeriopai puoselėti asmenybės saviraišką. Ypatinę dėmesį skirti mokinių kūrybingam savarankiškam darbui organizuoti, aktyviai veiklai mokymo procese;

7.2. žinių taikymas – reikia mokyti taikyti įgytas žinias naujiems reiškiniams ir faktams aiškinti, sieti jas su asmenine patirtimi, naudotis jomis įvairioje praktinėje veikloje, jas savarankiškai plėsti ir gilinti; įvairios veiklos procese ugdyti darbštumą, pareigingumą, atsakingumą ir kitas ypač vertingas asmens savybes;

7.3. tekstų analizė – klasikinis ugdymas remiasi tekstu. Todėl mokymo procese tekstų skaitymas, kūrimas (žodžiu ir raštu), analizavimas (diskutavimas, lyginimas, argumentavimas, interpretavimas, priežasties ir pasekmės sąsajų ieškojimas, išvadų pateikimas) skatina mąstymą, formuoja pažiūrų sistemą, bendražmogiškąsias vertybes, asmenybės dvasingumą ir pilietiškumą, aukštą dorovinę kultūrą, veikia intelektą, įtraukia mokinius į kuo aktyvesnę veiklą mokymo procese;

7.4. besiremianti sąveika – tikslingai derinami tradiciniai ugdymo metodai su inovatyviais;

7.5. tiriamoji, praktinė, kūrybinė veikla – grindžiama aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ugdymu;

7.6. intelektiniai išteklių – pamokos organizuojamos įvairiose edukacinėse erdvėse už mokyklos ribų, mokslo įstaigose ir aukštesiose mokyklose.

IV SKYRIUS REIKALAVIMAI MOKYTOJAMS

8. Mokytojai:

8.1. pedagoginėje veikloje vadovaujasi klasikinio ugdymo principais ir nuostatomis;

8.2. gilina žinias apie Klaipėdos kraštą, lietuviškas tradicijas ir papročius, Baltų, senąsiaskultūras, Antikos istoriją;

8.3. gilina Antikos istorijos žinias;

8.4. geba planuoti ir įgyvendinti klasikinio ugdymo elementus ugdymo procese;

8.5. geba veikloje įgyvendinti klasikinio ir moderniojo ugdymo paradigmu sąveiką;

8.6. atviri naujovėms ir pokyčiams, profesionalūs, lyderiai;

8.7. išklauso kursą istorine tematika, susipažįsta su rekomenduojama literatūra;

8.8. nuolat tobulina klasikinio ugdymo profesines, dalykines kompetencijas;

8.9. mokslo metų pabaigoje dalyvauja refleksijoje, dalinasi rezultatais, įžvalgomis.

KLASIKINIO UGDYMO SAMPRATOS ELEMENTŲ ĮGYVENDINIMO PROGRAMA I KLASĖ

9. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas I klasėje remiasi principu „Nuo žinomo prie nežinomo, nuo lengvo prie sunkaus, nuo artimo prie tolimo, nuo paprasto prie sudėtingo“.

10. Ugdymo procese skatinamas mokinių domėjimasis juos supančia aplinka iš įvairių perspektyvų: plečiant jų kultūrinį, istorinį, meninį akiratį, atrandant naujus, nežinomus dalykus, siejant juos su jau pažįstamais bei žinomais įvykiais, reiškiniais ir procesais.

11. Klasikinis ugdymas organizuojamas per formalųjį ir neformalųjį ugdymą, iš anksto numatant temas, integruojant dalykų ugdymo turinį, parenkant laiką, ugdymo formas ir būdus:

11.1. **integruotų veiklų savaitės:**

- „Mano klaipėdietiškos Kalėdos“;

- „Velykos svečiuojasi Klaipėdos krašte“;
- „Jaunasis gidas - pėsčiomis po gimtąjį miestą“.

11.2. **„Įdomioji pamoka“**: viena mokomojo dalyko pamoka per mėnesį skiriama tiriamajai-praktinei-kūrybinei veiklai, bendradarbiaujant su dalykų mokytojais mokyklos erdvėse: biblioteka, laboratorija, informacinių technologijų kab., technologijų kab., sporto, aktų salės, lauko klasė, stadionas:

- dailė ir technologijos „Technologijų pasaulyje“;
- muzika „Adventinės giesmės“;
- pasaulio pažinimas „Kosmosas ir robotika“;
- matematika „Kompiuterizuota matematika“;
- šokiai „Klaipėdos krašto folkloras“;
- lietuvių kalba „Bibliotekos paslaptys“;
- fizinis ugdymas „Gero vėjo“.

11.3. **Edukacinės išvykos** Klaipėdos miesto kultūros, meno ir edukacinėse erdvėse. II pusmetį viena išvyka per mėnesį skiriama „praplėsti“ ugdymo(si) aplinką, suteikti galimybę mokiniams pažinti gimtojo miesto kultūrinės, meninės ir edukacinės erdves, mokyti netradicinėje aplinkoje:

- Laikrodžių muziejus „Pažinkime laikrodį“;
- Klaipėdos etnokultūros centras „Užgavėnių kaukių dirbtuvės“;
- Klaipėdos pilies muziejus „Pažintis su senąja Klaipėda“;
- Mažosios Lietuvos muziejus „Klaipėdos krašto butis ir rūbai“;
- Pajūrio regioninis parkas „Atrandame Klaipėdos pajūrį“.

11.4. **Pažintinės ekskursijos**, skirtos susipažinti su Klaipėdos krašto miesteliais, jų kultūriniu paveldu, vykdomomis meninėmis, šviečiamosiomis edukacijomis:

- edukacinis užsiėmimas Šilutės Hugo muziejuje „Klaipėdos krašto mokyklos“, ekskursija po miestą „Šilutės sekretai“;
- edukacinis užsiėmimas Palangos Iliuzijų name „Jaunieji mokslininkai“, ekskursija po miestą, mokslo metų užbaigimo sąspietis prie Baltijos jūros.

11.5. **Neformaliojo ugdymo užsiėmimai** skiriami kartą per savaitę per mokslo metus:

- „Galvočiaus klube“ - lavinamas mokinių loginis ir kritinis mąstymas, gebėjimą apibendrinti, analizuoti ir susieti veiklą su kasdienine patirtimi;
- „Kūrybinėse dirbtuvėse“ – formuojami ir lavinami mokinių prigimtiniai kūrybiniai gebėjimai.

II KLASĖ

12. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas II klasėje remiasi principu „Nuo žinomo prie nežinomo, nuo lengvo prie sunkaus, nuo artimo prie tolimo, nuo paprasto prie sudėtingo“.

13. Ugdymo procese skatinamas mokinių domėjimasis juos supančia aplinka iš įvairių perspektyvų: plečiant jų kultūrinį, istorinį, meninį akiratį, atrandant naujus, nežinomus dalykus, siejant juos su jau pažįstamais bei žinomais įvykiais, reiškiniais ir procesais.

14. Klasikinis ugdymas organizuojamas per formalųjį ir neformalųjį ugdymą, iš anksto numatant temas, integruojant dalykų ugdymo turinį, parenkant laiką, ugdymo formas ir būdus:

14.1. **Integruotų veiklų savaitės:**

- Dievai lietuviškais vardais. „Ten aukštai danguje“; „Kas šalia žmonių gyveno?“; „Susidraugaukime“; „Ar laimę gali atnešti aitvarai?“; „Ir iškeliavo į dausas...“;
- Atvažiuoja šventa Kalėda. „Laikas pabūti kartu“; „Magiški skaičiai“; Gal pabandyti verta?; „Susipažinkime – Kalėda“; „Atbėga elnias devyniaragis“;
- Velykų link. „40 dienų laukimo“; „Ne aš mušu...“; „Ant Velykų stalo“; „Pramušu ledą, randu sidabrą...“; „Kas pirmesnis – višta ar kiaušinis?“;
- Vasaros spalvų slėnis. „Gyvos miško pasakos“; „Dvylika brolių juodvarniais lakstančių“; „Kas mane padvyvys?“; „Vilkas griovyje...“; „Už devynių jūrų, už devynių marių“.

14.2. **„Idomioji pamoka“**: viena mokomojo dalyko pamoka per mėnesį skiriama tiriamajai/praktinei/kūrybinei veiklai, bendradarbiaujant su dalykų mokytojais mokyklos erdvėse: biblioteka, laboratorija, informacinių technologijų kab., technologijų kab., sporto, aktų salės, lauko klasė, stadionas:

- „Surask sau porą“ – fizinis ugdymas;
- „Lietuvių liaudies simboliai matematikoje“ - matematika;
- „Lietuva iš paukščio skrydžio“ – pasaulio pažinimas;
- „Pakasyk sliekui pažastį. Kaip suprasti burtų, prietarų ir keiksmų galią?“ – lietuvių kalba;
- „Vienos kišenės istorija. Delmonas“ – dailė ir technologijos;
- „Ko reikia sporto šakai?“ – fizinis ugdymas;
- „Atrastas lobis“ – dailė ir technologijos“;
- „Aš gebu orientuotis“ – pasaulio pažinimas;
- „Modeliavimas figūromis“ – matematika.

14.3. **Edukacinės išvykos** Klaipėdos miesto ir rajono kultūros, meno ir edukacinėse erdvėse. Viena išvyka kartą per du mėnesius skiriama „praplėsti“ ugdymo(si) aplinką, suteikti galimybę mokiniams pažinti gimtojo miesto ir jo apylinkių kultūrinės, meninės bei edukacinės erdves, mokytiis netradicinėje aplinkoje:

- „Kurėnas – žvejo namai“ – Lietuvos jūrų muziejus.
- „Senieji kaimo žaidimai“ – mažosios Lietuvos muziejus“;
- „Kai aš mažas buvau“ – Klaipėdos etnokultūros centras“;
- „Mažosios Lietuvos kalvystės dirbiniai“ – Kalvystės muziejus;
- „Duonos svarba lietuvių buityje ir papročiuose“ – Kretingos muziejus“.

14.4. **Pažintinės ekskursijos** skirtos susipažinti su Mažosios Lietuvos krašto miesteliais, jų kultūriniu paveldu, vykdomomis meninėmis, šviečiamosiomis edukacijomis:

- Jono Gižo etnografinė sodyba – Dreverna. Edukacinis užsiėmimas „Apie Kurėną ir kitus pamario savitumus“. Užsiėmimas skirtas supažindinti mokinius su muziejaus ekspozicija, vieno garsiausių pamario krašto laivadirbių J. Gižo asmenybe, laivadirbystės ir žvejybos tradicijomis. Ekskursijos metu planuojama aplankyti Drevernos priplauką, pasigrožėti autentiškai atstatytu

„Kurėnu“, medinėmis medžio drožybos skulptūromis jūrine mitologine tematika, įkopti į apžvalgos bokštą, nuo kurio atsiveria nuostabūs Kuršių marių ir Neringos vaizdai.

- Kintų Vydūno kultūros centras. Aukščiausia Lietuvos tuja. Aukštumalos pelkės pažintinis takas. Edukacinis užsiėmimas „PALIESK-PAMATYK-IŠGIRSK“. Pažintinė kelionė po Vydūno gyvenimo ir filosofijos pasaulį. Pasitelkiant Vydūno muziejaus ekspoziciją, filmuotą medžiagą, mokiniai trumpai bus supažindinami su Lietuvos filosofo Vydūno gyvenimo būdu ir kūryba, bus sudaryta galimybė pamatyti ir išgirsti jo asmeninį instrumentą – arfą. Vėliau mokiniai mišku keliaus iki aukščiausios Lietuvos tujos ir sužinos, kaip galima išmatuoti medžio aukštį jo nenujovus, su gidu aplankys Aukštumalos pelkę.

14.5. **Neformaliojo ugdymo užsiėmimai** skiriami kartą per savaitę per mokslo metus:

- „Galvočiaus klube“ – lavinamas mokinių loginis ir kritinis mąstymas, gebėjimą apibendrinti, analizuoti ir susieti veiklą su kasdienine patirtimi;
- „Kūrybinėse dirbtuvėse“ – formuojami ir lavinami mokinių prigimtiniai kūrybiniai gebėjimai.

14.6. **Pagilintas anglų kalbos mokymas** – 3 pamokos per savaitę. Viena pamoka per mėnesį skiriama integracijai su Klasikinio ugdymo tema: „Pirmosios Lietuvos mokyklos – dabartinės mokyklos“; „Senoviniai žaislai. Susitikimas su senovinių lėlių kūrėja“; „Sveikame kūne – sveika siela“; „Noriu būti milijonieriumi!“; „Nematyta Lietuva“; „Išsūkis „Mano šeima gali“; Lietuviškas madų šou“; „Tradiciniai lietuviški patiekalai – restoranas „2k“; „Aš keičiuosi ir tu keiskis su manimi kartu“.

III KLASĖ

15. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas III klasėje remiasi principu „Nuo žinomo prie

nežinomo, nuo lengvo prie sunkaus, nuo artimo prie tolimo, nuo paprasto prie sudėtingo“.

16. Ugdymo procese skatinamas mokinių domėjimasis juos supančia aplinka iš įvairių perspektyvų: plečiant jų kultūrinį, istorinį, meninį akiratį, atrandant naujus, nežinomus dalykus, siejant juos su jau pažįstamais bei žinomais įvykiais, reiškiniiais ir procesais.

17. Klasikinis ugdymas organizuojamas per formalųjį ir neformalųjį ugdymą, iš anksto numatant temas, integruojant dalykų ugdymo turinį, parenkant laiką, ugdymo formas ir būdus:

17.1. Integruotų veiklų savaitės:

- „Kas tie baltai?“; „Mes gyvename prie Baltijos jūros“; „Dabar ir seniau“; „Ar visus, kurie gyvena prie Baltijos jūros galime pavadinti baltais?“; „Negirdėti neregėti žodžiai: kuršiai, prūsai, jotvingiai, žiemgaliai, latgaliai“;

- „Trumpiausia diena ir ilgiausia naktis“; „Kalėdos“; „Kuo tikėjo mūsų protėviai?“; „Burtų reikšmė“; „Apeiginiai valgiai“; „Darbai. Kokių tradicijų laikomės ir šiandien?“;

- „Baltų simboliai“; „Velykos ir pavasario prisikėlimo šventė“; „Ar senovės baltai šventė Velykas?“; „Margučių reikšmė“; „Baltiški simboliai ant indų, baldų, rūbų, namų“; „Kraičio skrynia“;

- „Baltų didvyrių keliais“; „Margiris ir kiti baltų didvyriai“; „Lietuvos kunigaikščiai“; „Neringa, Eglė, Jūratė – kas jos?“; „Baltų pasakos, mįslės, dainos ir žaidimai“.

17.2. „**Idomioji pamoka**“: viena mokomojo dalyko pamoka per mėnesį skiriama tiriamajai/praktinei/kūrybinei veiklai, bendradarbiaujant su dalykų mokytojais mokyklos erdvėse: biblioteka, laboratorija, informacinių technologijų kab., technologijų kab., sporto, aktų salės, lauko klasė, stadionas:

- „Baltiški simboliai. Žaltys lietuvių liaudies pasakose (sakmėse)“ – lietuvių kalba;

- „Pasaulio medis. Liejinyje atgimę baltiški simboliai: dangus, žemė“ – lietuvių kalba;

- „Baltų gentys, jų kelionės bei atradimai“ – pasaulio pažinimas;

- „Lietuva – Latvija kas sieja šias valstybes?“ – pasaulio pažinimas;

- „Materialinė kultūra. Baltų apranga“ – anglų kalba;

- „Pagoniškos šventės“ – anglų kalba;

- „Baltiški papuošalai“ – dailė ir technologijos;

- „Geometrija baltų simboliuose“ – matematika;

- „Baltų kovos“ – fizinis ugdymas;

- „Surask baltų žemes“ – fizinis ugdymas.

17.3. **Edukacinės išvykos** Klaipėdos miesto ir rajono kultūros, meno ir edukacinėse erdvėse.

Viena išvyka kartą per du mėnesius skiriama „praplėsti“ ugdymo(si) aplinką, suteikti galimybę mokiniams pažinti gimtojo miesto ir jo apylinkių kultūrinės, meninės bei edukacinės erdves, mokytiis netradicinėje aplinkoje:

- „O tuo metu Klaipėdoje...kuršiai“ – edukacija Lietuvos jūrų muziejuje apie baltų vikingus – kuršius, apie jų įtaką Klaipėdos kraštui, Lietuvos istorijai ir kultūrai;

- „Vakarų baltų gyvensena ir tradicijos“ – edukacija Mažosios Lietuvos istorijos muziejuje apie pirmųjų žmonių atsikraustymą į Rytų Pabaltijo teritoriją, apie vakarų baltų – kuršių ginklus, papuošalus, apgyvendintą teritoriją bei jų gyvenimo būdą;

- „Pažinkime baltų papuošalus“ – edukacija Kalvystės muziejuje apie senosios juvelyrikos technologijas, baltų papuošalų įvairovę, ornamentus, jų prasmę. Praktinės užsiėmimo dalies metu dalyviai iš žalvario žaliavos gamina kuršiškus papuošalus;

- „O tuo metu Klaipėdoje... ir legendos skambėjo“ – edukacija Pilies muziejuje, kurios metu mokiniai taps ne tik šešėlių tetaro žiūrovais, bet ir aktoriais ar net režisieriais. Įžengdami į kūrybos pasaulį, Klaipėdos istoriją pažins kitaip;

- „Gintaro kelias“ – edukacija Mažosios Lietuvos istorijos muziejuje apie gintaro atsiradimo istoriją, jo rūšis bei gavybos būdus; apie baltiškojo gintaro prekybinius kelius ir net gintaro gydomasias savybes ir jo magiškąją jėgą.

17.4. **Pažintinės ekskursijos** skirtos susipažinti su baltiškąja kultūra senosiose baltų žemėse (dabartinėje Lietuvos ir Latvijos teritorijoje):

- Baltų mitologijos parkas, Kretingos r., Sausdraviai. „Pažintinio tako“ uždavinys – atskleisti

Baltų (Aisčių) originalų pasaulio ir visatos sąrangos suvokimą per vaizdines (skulptūros) ir garsines (pasakojamąsias ir dainuojamąsias) formas, parodyti senosios Baltų pasaulėžiūros atvirumą šiuolaikinėms bendražmogiškosioms Europos vertybėms. Lankytojai pažins savo protėvių papročių šviesiausias puses, sužinos apie Baltų (Aisčių) kraštų mitologiją;

- Lopaičiai – Telšiai. Pasivaikščiojimas po Lopaičių mišką, gydomieji šaltiniai. Mokiniam bus papasakotos menamos šventvietės paslaptys ir įsitikinimas, kad XIII a. čia būta žemaičių kunigaikščio Vykinto pilies, žynių kapinių, nepaprastų šaltinių, o šventa vieta išpildanti visus norus... Aplankę Lopaičius, mokniai vyks į Telšius – pažintinę ekskursiją „Telšiai – istorijos ir meno miestas“;

- Baltų kelias Latvijos Kuržemėje. Liepoja. Baltų kelias – baltų genčių, gyvenusių Lietuvos ir Latvijos teritorijose, pažinimo maršrutai. Keliaudami jais mokiniai, aplankys objektus, kuriuose išliko mūsų protėvių pėdsakai. O vaikščiodami po Liepojos senamiestį mokiniai matys natomis išmargintas gatves ir šaligatvius. Jos rodys kelią į svarbiausius miesto statinius, turistinius objektus: Rožių aikštę, Liepojos himnų personažų alėją, Latvijos muzikantų garbės alėją, didžiausią gitarą, didžiausius būgnus, gintarinį laikrodį, medį vaiduoklį ir gražųjį pajūrį.

17.5. Neformaliojo ugdymo užsiėmimai:

- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių informacinio raštingumo, loginio ir kritinio mąstymo lavinimui, gebėjimui analizuoti, apibendrinti ir susieti veiklą su kasdienine patirtimi;

- 1 valanda per savaitę skiriama mokinių prigimtiniai kūrybinių gebėjimų formavimui ir lavinimui.

17.6. **Pagilintas anglų kalbos mokymas** – 3 pamokos per savaitę. Viena pamoka per mėnesį skiriama Klasikinio ugdymo sampratos elementų įgyvendinimui.

V KLASĖ

Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas V klasėje remiasi „Mąstytk – Argumentuok – Įtikink“ principu.

18. Ugdymo procese derinami senųjų kultūrų elementai su šiuolaikinio gyvenimo elementais.

19. Klasikinį ugdymą organizuoti numatytomis temomis tam tikru laiku:

19.1. **olimpinės žaidynės**; (rekomenduojamos temos: 776 m. pr. Kr. – olimpinių žaidynių pradžia – graikiškosios eros atskaitos taškas; 394 m. (romėnai) – olimpinių žaidynių uždraudimas; 1896 m. (P. de Kubertenas) – olimpinių žaidynių atgaivinimas; antikinių olimpinių žaidynių bruožai (religiniai, sportiniai, kultūriniai; Helados šventė; dalyviai, žaidynių dalyvio priesaika; olimpinė pergalė, apdovanojimas, šiuolaikinių ir antikinių žaidynių skirtumai ir panašumai).

19.2. **Antikinis graikų menas: teatras, architektūra, skulptūra, keramika**. Teatro kilmė, antikinio teatro elementai (orchestra, skenė, kaukės), aktoriai, žiūrovai, pjesių žanrai: tragedija, komedija, žymiausi dramaturgai ir jų kūriniai: Sofoklis, Eschilas, Euripidas, Aristofanas, šiuolaikinio ir antikinio teatro panašumai ir skirtumai, graikų architektūros bruožai: šventyklos, kolonų orderiai (dorėninis, jonėninis ir korintinis), skulptūra: pagrindiniai bruožai, žymiausi skulptoriai ir jų darbai (Feidijas, Mironas, Polikletas), keramika (raudonfigūrės, juodafigūrės vazos).

19.3. **Graikų ir romėnų religija**. (Mitai – pažinimo šaltiniai. Pagrindiniai graikų religijos bruožai: pasaulio kilmės aiškinimas, 12 Olimpo dievų, jų funkcijos, olimpo dievų atitikmuo Senovės Romoje, dievų garbinimas, šventės dievų garbei, mitinės būtybės, antraeilės dievybės, pomirtinis pasaulis, Krikščionybės atsiradimas Romos imperijoje, krikščionių padėties kaita I–IV a. (nuo persekiojimo iki legalizavimo, valstybinės religijos statuso), Konstantinas ir Milano ediktas, P. K. Tacito požiūris į krikščionis, Naujojo Testamento – pagrindinio krikščionybės šaltinio – struktūra, Dešimt Dievo įsakymų).

19.4. **Antikiniai (graikų, romėnų) frazeologizmai**, sparnuoti posakiai). Frazeologizmai: „Ariadnės siūlas“, „Sizifo darbas“, „Trojos arklys“, „Prokrusto lova“, „Gordijaus mazgas“, „Pandoros skrynčia“, „Damoklo kardas“, „Pyro pergalė“, „Atpirkimo ožys“, „Alfa ir Omega“, „Prometėjo ugnis“, „Achilo kulnas“, Terra incognita ir kiti.

19.5. **Antikos filosofija, mokslas ir literatūra (mokslinių atradimų istorija, mokslinio pažinimo sudėtingumas, skirtingi objektyvios tikrovės aiškinimo būdai, bandymai)**. Filosofija:

natūrfilosofai – pirminės pasaulio medžiagos paieškos, graikų ir romėnų filosofijos klasikai (Ksenofontas, Sokratas, Platonas, Aristotelis, L. Seneka, Markas Aurelijus, Augustinas), sofistai, istorija ir literatūra (Herodotas, Tukididas, Plutarchas, P. K. Tacitas, M. T. Ciceronas, Homeras, Vergilijus, Horacijus, Ovidijus), gamtos mokslai (Pitagoras, Demokritas, Hipokratas, Archimedas, Ptolemajus, Lukrecijus).

VI KLASĖ

20. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas VI klasėje remiasi „Mąstyk – Argumentuok – Įtikink“ principu.

21. Ugdymo procese derinami senųjų kultūrų elementai su šiuolaikinio gyvenimo elementais.

22. Klasikinį ugdymą organizuoti numatytomis temomis tam tikru laiku:

22.1. **antikos mokslas ir filosofija.** Mokslinių atradimų istorija, mokslinio pažinimo sudėtingumas, skirtingi objektyvios tikrovės aiškinimo būdai, bandymai. Filosofija: natūrfilosofai - pirminės pasaulio medžiagos paieškos. Graikų ir romėnų, krikščionybės, filosofijos klasikai: Ksenofontas, Sokratas, Platonas, Aristotelis, L. Seneka, Markas Aurelijus, Augustinas. Sofistai. Istorija ir literatūra: Herodotas, Tukididas, Plutarchas, P.K. Tacitas, Nepotas, M. T. Ciceronas, Homeras, Vergilijus, Horacijus, Ovidijus. Gamtos mokslai: Pitagoras, Demokritas, Hipokratas, Archimedas, Ptolemajus.

22.2. **Viduramžių pasaulėžiūra.** Žmogaus pasaulėjautos bruožai: gyvenamosios aplinkos įtaka žmogui ir akiračio plėtimui, pasaulio suvokimas, religijos vaidmuo žmogaus dvasiniame gyvenime, ydos ir dorybės, šventės, intolerancija (nepakantumas), mąstymo atspindžiai įstatymuose. Riterių pasaulis: pilys, kasdienybė ir pramogos, gyvenimas karo vardan, herbai.

22.3. **Religijų pasaulis.** Religijų skirstymas: pasaulinės ir nacionalinės, politeistinės, monoteistinės. Pasaulinės religijos: budizmas, krikščionybė, islamas. Nacionalinės religijos:

judaizmas, hinduizmas (induizmas), konfucionizmas. Religijų analizė pagal kriterijus: tipas, kur ir kada atsirado (gimė), pradininkas, šv. knygos/pažinimo šaltiniai, simboliai, maldos namai, kaip vadinami tikintieji, atšakos, tikėjimo principai, mokymo idėjos. Religijų ypatumai : budizmas :

„keturios tauriosios Budos tiesos“, taurasis aštuonlapis kelias, nirvana. Krikščionybė : Dievo karalystė, dešimt Dievo įsakymų. Islamas: penkios musulmono priedermės, džihadas, moters padėtis islamiškoje visuomenėje. Judaizmas: Dekalogas, šabas, košerinis maistas. Hinduizmas (induizmas): kastos (varnos), „neliečiamieji“, dešimt tikėjimo principų „niekada/visada“. Konfucionizmas: etiniai principai, požiūris į švietimą, humaniško žmogaus idealas, hierarchinis pavaldumas.

22.4. **Viduramžių kultūra: mokslas, menas.** Vienuolynų kultūra (V–XI a.): vienuolynų atsiradimas (529 m. Benediktas Nursietis, Monte Kazinas – pavyzdinio Vakarų krikščionijos vienuolyno įkūrimas) ir įvairovė (Šv. Pranciškus Asyžietis – pranciškonai, Šv. Dominykas Gusmanas – domininkonai...), vienuolių įžadai, regula (benediktinų regula), abatas. Vienuolių vaidmuo viduramžių kultūrai (švietimui, raštijai, menui, architektūrai, muzikai), politikai (ekskomunika, inkvizicija, kryžiaus žygiai, Urbonas II, kariniai vienuolių–riterių ordinai: Tamplieriai, Teutonai, Hospitalieriai (Joanitai), ekonomikai, socialiniam gyvenimui. Universitetų atsiradimas (XI a. pab.). Universiteto struktūra ir mokymo ypatumai: fakultetai, dekanas, rektorius, mokomoji kalba, 7 laisvieji menai, scholastinis mokymas. Garsiausi Europos universitetai. Ikona, mozaika. Alchemija, astrologija.

VII KLASĖ

23. Klasikinio ugdymo elementų įgyvendinimas VII klasėje remiasi „Mąstyk – Argumentuok – Įtikink“ principu.

24. Ugdymo procese derinami senųjų kultūrų elementai su šiuolaikinio gyvenimo elementais.

25. Klasikinį ugdymą organizuoti numatytomis temomis tam tikru laiku:

25.1. **Renesansas ir Reformacija.** Renesansas, humanizmas ir reformacija – perėjimas nuo viduramžių tradicijos prie naujųjų amžių tvarkos, nuo teocentrizmo prie antropocentrizmo. Tai

vidinio žmogaus pasaulio kaitos atspindys. Renesanso gimimo Italijoje priežastys. Renesanso etapai. Renesanso bruožai: humanizmas, grįžimas prie antikos, klasikinės lotynų kalbos atgaivinimas, politinės istorijos pradžia, tautinės savimonės užuomazgos, ieškoma savo šaknų, perspektyvinis mąstymas, nacionalinių valstybių idėja, pasaulietiškas. Renesanso literatūra (realizmas, tautinė literatūra): Piko dela Mirandola, V. Šekspyras, M. Servantesas. Fr. Rable, E. Roterdamietis, T. Moras, N. Makiavelis. Gamtos mokslai (pažinimas remiasi patyrimu, žinios siejamos su praktika): M. Kopernikas, Dž. Brunas, G. Galilėjus, Paracelsas, Gr. Kremeris. Menas (susidomėjimas žmogaus kūnu ir žmonių veidų unikalumu, portretas, peizažas, istorinis paveikslas, realizmas.) Italų dailė: Platono Akademija Florencijoje, L. da Vinčis, Rafaelis, Mikelandželas, F. Bruneleskis, D. Donatelas. Šiaurės renesansas: A. Diureris, J. Boschas, P. Breigelis Vyresnysis. Renesanso muzika, architektūra, mada. Reformacijos sąvoka, tėvynė. Reformacijos priežastys. Dž. Viklifas ir J. Husas. „95 tezės“. Reformacijos lyderiai ir jų mokymo idėjos: M. Liuteris, Ž. Kalvinas, Henrikas VIII, T. Miunceris. Reformacijos pasekmė – protestantizmas. Protestantų bažnyčios: liuteronai, kalvinistai (evangelikai-reformatai), anglikonai. Protestantų, katalikų ir stačiatikių bažnyčių skirtumai. Hugenotai Prancūzijoje: Šv. Baltramiejaus naktis. Henrikas IV Navarietis ir Nanto ediktas, Liudvikas XIV ir Fonteneblo ediktas. Anglija: puritonai ir jų padėtis, Elžbieta I ir Parlamento Supermacijos Aktas. Kontrreformacija ir jos priemonės: inkvizicija, Jėzuitų Ordinas (I. Lojola), Tridento Bažnytinis susirinkimas ir „indekso kongregacija“, Trisdešimtmetis religinis karas, Augsburgio religinė taika ir modus vivendi tarp katalikų ir protestantų. Reformacijos reikšmė kultūrai (švietimui, architektūrai, raštijai), ekonomikai. Baroko architektūra.

25.2. Apšvietos epocha ir laisvės idėjos. Apšvietos epochos samprata, tėvynė. XVIII a. Apšvietos kultūrinio sąjūdžio priežastys. Apšvietos ir renesanso epochų panašumai ir skirtumai. Pagrindinės švietėjų idėjos: laisvamanybė, visuotinis švietimas, visuomenės sutartys, religinė tolerancija, piliečių lygybė prieš įstatymus, feodalizmo, absoliutizmo kritika, tautos suverenitetas, valdžių padalijimo principas, prigimtinės žmogaus teisės, kosmopolitizmas, emancipacija (politinė, visuomeninė, moterų, žydų), „apšviestasis absoliutizmas“ - sostų ir filosofų sąjunga. Žymiausi švietėjai ir jų idėjos: Dž. Lokas, Š. Monteskjė, Volteras, Ž.Ž. Ruso, D. Didro, I. Kantas, J. G. Fichtė, G. Mably, Ž. Melje. „Apšviestojo absoliutizmo“ politika Austrijoje, Prūsijoje, Rusijoje (Juozapas II, Frydrichas Didysis, Jekaterina II). Žymiausi politiniai dokumentai, kuriuose įkūnyti švietėjų iškelti idealai: JAV Nepriklausomybės deklaracija, JAV konstitucija, Prancūzijos „Žmogaus ir piliečio teisių deklaracija“, JAV Teisių Bilis, Prancūzijos konstitucija, 1791 m. Gegužės 3-iosios ATR konstitucija. Apšvietos idėjų aktualumas šiandien. Klasicismas architektūrai.

25.3. Pramonės perversmas ir socialiniai, ekonominiai pokyčiai. Pramonės perversmo samprata. Didžioji Britanija - „pasaulio dirbtuvės“. Trys industrializacijos (pramonės perversmo) bangos. Svarbiausios pramonės perversmo pasekmės: iš agrarinės visuomenės pereita į pramoninę, nuo rankų darbo prie mašinų, iš feodalizmo į kapitalizmą. Kapitalizmo raidos stadijos: manufaktūrinė, fabrikinė. Svarbiausi XVIII a. pab.- XIX a. I pusės išradimai gamyboje ir transporte: Dž. Vatas (garo mašina), Ed. Kartraitas (mechaninė audimo mašina), R. Arkraitas (verpimo mašina), R. Fultonas (garlaivis), Dž. Stefenonas (garvežys). Žymiausi XIX a. vidurio - XX a. pradžios išradėjai, mokslininkai: L. Dageras, L. Pasteras, S. Morzė, A. Belas, G. Markonis ir A. Popovas, V. Rentgenas, broliai Liumjerai, T. Edisonas, K. Bencas ir G. Daimleris, M. Kiuri ir P. Kiuri, broliai Mongolfje, broliai Raitai, A. Enšteinas, A. Nobelis, E. Dženeris. Narkozė, elektros generatorius, benzininis vidaus degimo variklis. Pramoninio perversmo ekonominės pasekmės: agrarinė revoliucija (iš natūrinio ūkio pereita į fermerinį), nauji energijos šaltiniai, geležinkelių tinklo atsiradimas, industriniai miestai ir regionai (Mančesteris, Liverpulius, Jorkšyras, Vestfalija, Donbasas...), jūrinių uostų plėtra (Liverpulius, Hamburgas, Liepoja...), ekonominės-perprodukcijos krizės. Socialiniai pokyčiai: urbanizacija (miestų augimas), migracija, „demografinis sproginimas“, „naujosios klasės“ - darbininkai ir buržuazija, skurdas (nedarbas, valkatavimas, prieglaudos), moters padėtis visuomenėje (sufražisčių judėjimas), „mažoji vakarietiška šeima“, emigracijos išaugimas. Vakarietiško individualizmo užuomazgos. Finansinės paslaugos (kreditas, bankai).

25.4. XIX a. ideologijos. Ideologijos sąvoka. XIX a. Europos politinės sistemos pokyčiai, politinių ideologijų (liberalizmo, konservatizmo, socializmo) atsiradimo priežastys. Svarbiausi

liberalizmo, konservatizmo, socializmo ideologijų teoretikai: Dž. Lokas, A. Smitas, E. Berkas, K. Marksas, F Engelsas. Pagrindiniai liberalizmo, konservatizmo, socializmo principai: „visi žmonės lygūs“, „laissez faire“ (leiskite veikti), saugoti ir puoselėti tradicijas, socialinė lygybė ir teisingumas. Liberalizmo, konservatizmo, socializmo ideologijų palyginimas: požiūris į valstybinę santvarką, valstybės įtaką žmonių gyvenimui, bažnyčią, visuomenę, privačią nuosavybę, kam priklauso aukščiausia valdžia, kaip renkama valdžia, švietimas, spauda. Komunizmas. Romantizmas. Nacionalizmas ir tautinis sąjūdis. Pozityviosios (Vokietijos, Italijos suvienijimas, tautų išsivadavimo judėjimai Osmanų, Austrijos-Vengrijos, Rusijos imperijose) ir negatyviosios nacionalizmo pusės (šovinizmas, imperializmas). Antisemitizmas.
